

פרשת אחרי מות

ושלח ביד איש עתי המדברה (טז, כא)

בגמ' (יומא סו, א) ת"ר 'איש' להכשיר את הזר, 'עתי' שיהא מזומן 'עתי' ואפילו בשבת, 'עתי' ואפילו בטומאה וכו'. ואמרינן התם 'עתי' ואפילו בשבת למאי הלכתא וכו', ופרש"י מה חילול שבת יש בה.

ותמה בעל חלקת יואב בקונטרס 'קבא דקשייטא' (קו"ח), מאי פריך הש"ס 'עתי' למאי הלכתא, ופרש"י מה חילול שבת יש בה, והלא משכחת לה שפיר ביוה"כ שחל באחד בשבת, אלא דקמ"ל קרא דמותר להזמין איש זה בערב יוה"כ אע"פ שהוא שבת ויש בזה איסור הכנה דאורייתא, והיינו משום שהקפידה התורה שיהיה איש "עתי" מזומן, וא"כ הרי זה עדיף מסעודת יו"ט לשבת, דדעת רש"י במס' ביצה (ב' ע"ב) דכיון שהיא מצוה יש בו משום הכנה, וכ"ש כאן דבפירוש הקפידה התורה שתהיה הכנה הרי שפיר צריך קרא להתיר חילול שבת זה. והניחו הגאון הנ"ל בצע"ג.

ובספר 'שערי זיו' בקונטרס 'קבא דניחותא' כתב הגר"י וינוגרד זצ"ל לתרץ, דאין שייך בזה לאסור משום הכנה לדעת רש"י, לפי מה שפירשו האחרונים דרק במקום ששייך איסור מוקצה או נולד בכה"ג אסור לזה ההכנה המתירה, וגם לדעת התוס' הלא כתבו שם דלכן אופין ומבשלין מיו"ט לחול משום דכל דבר אפוי ומבושל לא שייך בו הכנה, דהא אין מחוסר כי אם תיקון בעלמא ולא דמי לביצה שהוא דבר חדש. לפ"ז סרה ממילא קושית הגאון הנ"ל.

ברם, אכתי יש מקום לקושיית החלקת יואב לפי שיטת הרמב"ן (מלחמות, פסחים פ"ג) החולק על תוס' וס"ל דכיון דאסרינן בהכנה דממילא כ"ש שאסור הכנה בידי אדם, ומה שהתירו לאפות מיו"ט לשבת הוא רק משום 'הואיל'. נמצא לפי זה דבכל אופן שייך הכנה והדרא קושיא לדוכתה.

אמנם הנראה בזה, דאם אכן יש בזה הכנה בוודאי היה אסור להזמינו בשבת דהא אפשר שפיר להזמינו ביום קודם, דאין הכרח מן הקרא דחייב להזמינו דוקא בערב יוה"כ, ומהיכי תיתי שהכנה זו תדחה שבת דהא דשחיטת קרבנות ציבור דוחה שבת משום דאי אפשר לעשותו מערב שבת (כדפירש"י מנחות עב, ב). ואם כן ברור שאי אפשר לאוקמי קרא בכך, ושפיר מתמה בגמ' מה חילול שבת יש בה ומיושבת היטב קושית הגאון הנ"ל.

מקור: ברכת שמעון